

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Сумський державний університет

Центр заочної та вечірньої форм навчання

Кафедра журналістики та філології

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Володимир САДІВНИЧИЙ

_____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 061 Журналістика

освітньо-професійної програми Журналістика

на тему:

ВІЙСЬКОВА ЖУРНАЛІСТИКА:

ДОБІРКА АВТОРСЬКИХ МАТЕРІАЛІВ

Military journalism: a collection of author's materials

Здобувачки групи ЖТдн-94с Терещук Анастасії Олександрівни

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Анастасія ТЕРЕЩУК

Керівник: доктор філологічних наук, професор Ірина ЖИЛЕНКО _____

Суми – 2023

АНОТАЦІЯ

Терещук А.О. Військова журналістика: добірка авторських матеріалів: робота на здобуття кваліфікаційного ступеня бакалавра; спец. : 061 Журналістика / А.О. Терещук; наук. керівник І. Р. Жиленко. Суми : СумДУ, 2023. 29 с.

Робота з добірки журналістських матеріалів у галузі військової журналістики має творчий характер і базується на систематизації теоретичної інформації, моніторингу роботи воєнних кореспондентів та власне інтерв'ю. Основною метою цієї кваліфікаційної роботи є демонстрація на прикладі наведеного інформаційного доробку засвоєних знань і практичних навичок у галузі військової журналістики.

В основі роботи лежить інтерв'ю, проведене з професійною військовою кореспонденткою, що має значний досвід роботи під час війни. Одна із основних ідей та задач проведення інтерв'ю було не лише написання текстового матеріалу, але й засвоєння навичок відеозйомки, монтажу та розшифровки тексту.

Добірка журналістських матеріалів допоможе читачам отримати глибше розуміння військової журналістики та її ролі у сучасному інформаційному просторі. Вона стане цінним джерелом інформації для студентів, науковців, журналістів та всіх зацікавлених у військових питаннях.

Кваліфікаційна робота складається з двох головних розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 29 сторінок.

Ключові слова: добірка, журналістські матеріали, моніторинг, кореспондент, інтерв'ю, військова журналістика.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	6
1. Обґрунтування інформаційного продукту	
1.1. Теоретичні засади військової журналістики.....	6
1.2. Аналіз роботи військових кореспондентів.....	8
1.3. Історії жінок – військових кореспондентів.....	13
2. Специфікація виконаної роботи	16
2.1. Авторська ідея.....	16
2.2. Інформаційний привід.....	17
2.3. Цільова аудиторія.....	18
2.4. Технічна характеристика обсягу.....	18
2.5. Прогнозовані результати втілення інформаційного продукту.....	19
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	21
II. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ	23
ВИСНОВКИ	29

ВСТУП

Дослідження військової журналістики у сучасному світі є актуальним з кількох причин:

- Геополітичні конфлікти: звістки про військові дії, конфлікти та війни продовжують цікавити громадськість. Потреба у достовірній та об'єктивній інформації про події, що відбуваються у зоні бойових дій, є важливою для громадськості, політиків, військових стратегів та гуманітарних організацій та пересічних українців.
- Вплив на міжнародні відносини: журналістська діяльність у сфері військових подій має важливий вплив на міжнародні відносини. Вона може сприяти формуванню публічної думки, мобілізації громадської думки та впливати на рішення політиків щодо війни.
- Безпека та гуманітарна ситуація: військові конфлікти мають прямий вплив на безпеку та гуманітарну ситуацію. Журналістика може виконувати важливу роль у виявленні порушень міжнародного гуманітарного права, розкритті гуманітарних криз, створенні образу ворожої армії або гуманітарної катастрофи.
- Вплив технологій: з появою нових технологій та соціальних медіа журналістика отримала нові інструменти для збору інформації, розповсюдження новин та взаємодії з аудиторією. Це створює нові можливості для військових журналістів у розповіді про військові події та впливає на спосіб сприйняття інформації громадськістю [18, с.18].
- Прозорість та відповідальність: військова журналістика має важливу роль у забезпеченні прозорості та відповідальності з боку військових структур. Журналісти можуть стежити за діями військових сил, розкривати факти корупції, порушень прав людини та інших проблем.

Загалом військова журналістика залишається **актуальною темою** дослідження, оскільки вона впливає на безпеку, гуманітарну ситуацію,

міжнародні відносини та прозорість військових структур. Дослідження в цій області може принести користь як для академічного розвитку, так і для суспільства в цілому.

Мета дослідження полягає в аналізі, систематизації та оцінці журналістських матеріалів, які стосуються військових подій, конфліктів та воєн, а також створенні власного журналістського продукту.

Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

1. Проаналізувати стиль та підхід збору інформації військових журналістів.
2. Визначити тенденції та вплив військової журналістики.
3. Створити власні журналістські матеріали на військову тематику.

Мета та завдання дослідження спрямовані на розуміння сутності та впливу військової журналістики, що дозволить збагатити знання про цю галузь і сприяти поліпшенню якості інформаційного впливу на суспільство.

Авторський задум – відобразити актуальні проблеми та завдання військової журналістики у наш час.

Практична цінність інформаційного доробку. В українських ЗМІ не так часто говорять саме про умови роботи воєнкорів в умовах воєнного стану та на передовій. Тому такий матеріал сприймається як щось нове, а отже цікаве та інформативне. Ймовірно, такий інформаційний продукт зможе викликати інтерес у місцевих та національних ЗМІ та нагадає про проблеми журналістів на війні.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається з двох головних розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 29 сторінок.

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1. ОБГРУНТУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОДУКТУ

1.1. Теоретичні засади військової журналістики

Теоретичні засади військової журналістики базуються на принципах журналістики загалом, але враховують специфіку та особливості, пов'язані з військовими подіями, конфліктами та війнами. «Висвітлення воєнних дій – одне з найскладніших завдань для будь-якої журналістської організації або журналіста, і не тільки через небезпеку для здоров'я і життя репортера» [13, с. 78].

Незвично звучить, коли поєднуються слова "журналісти" і "війна". В цьому випадку йдеться про війну, яка відбувається на нашій рідній землі, а не в інших країнах. Велика кількість наших журналістів змінили свою мирну професію на військових кореспондентів і навіть зброю. Це підтверджують розповіді та біографії людей, які зібрані в книзі "Воєнні щоденники. Журналісти на війні". [17,с.4]

Військова журналістика повинна прагнути до об'єктивності у відображенні подій, фактів та аналізу. Журналісти повинні утримуватися від приховування чи викривлення інформації, а також стежити за своєю нейтральністю у відношенні до сторін конфлікту.

Важливим принципом військової журналістики є забезпечення достовірності інформації. Журналісти повинні перевіряти джерела, факти і статистику, а також уникати поширення непідтверджених чуток чи маніпулювання даними [6, с. 40].

Умови, в яких працюють військові журналісти, можуть бути небезпечними. Тому безпека є однією з основних теоретичних засад. Журналісти повинні дотримуватися правил безпеки, враховувати ризики та забезпечувати свою особисту безпеку під час зони бойових дій. У зв'язку із цим влада країни

підписала Закон України «Про надання додаткових гарантій захисту журналістам, які працюють у районах ведення воєнних (бойових) дій». Цей закон набув чинності від 1 серпня 2022 року. Згідно з ним, ЗМІ повинні забезпечувати своїх співробітників засобами захисту від уражень вогнепальною зброєю, уражень уламками та надавати медичні аптечки. Крім того, встановлено обов'язкове страхування журналістів, яке оплачується роботодавцем на випадок отримання поранень під час висвітлення подій під час воєнного конфлікту та на окупованих територіях [1].

Військова журналістика має враховувати гуманітарні аспекти конфліктів і воєн. Журналісти повинні стежити за дотриманням прав людини, гуманітарного права та етичних норм, особливо відносно постраждалих цивільних осіб.

Важливим елементом військової журналістики є здатність розуміти та контекстуалізувати військові події. Це означає аналізувати політичні, соціальні, економічні та історичні фактори, які впливають на конфлікти та воєнні дії. Військова журналістика має свої етичні принципи, які включають захист права на інформацію, дотримання конфіденційності джерел, повагу до жертв війни та їхніх сімей, а також уникання пропаганди та маніпуляції [4, с. 55].

Загальні принципи журналістики, такі як точність, об'єктивність та глибина аналізу, застосовуються також у військовій журналістиці, проте вона має свої специфічні вимоги та виклики, пов'язані з військовими подіями та їхніми наслідками.

Військова журналістика у світі є важливою галуззю журналістики, яка відображає військові події, конфлікти та воєнні дії. Вона має свої особливості та вимоги, які залежать від країни та контексту, в якому вона функціонує. Військові журналісти відправляються на передову лінію, щоб відображати події, які відбуваються в реальному часі. Вони повинні бути готові до роботи в небезпечних умовах та дотримуватися правил безпеки.

Журналісти мають прагнути до об'єктивності та точності у відображенні подій. Журналісти повинні перевіряти джерела, факти та інформацію, яку вони передають, а також уникати пропаганди та викривлення фактів.

Військова журналістика часто вимагає глибокого аналізу політичних, стратегічних та соціальних аспектів конфліктів та воєн. Журналісти досліджують причини конфлікту, наслідки та вплив на міжнародну арену.

Вона зосереджена на військовій технології, зброї та стратегії. Журналісти розповідають про нові розробки, технологічні досягнення та їх вплив на конфлікти. Військова журналістика включає в себе відображення кризових ситуацій, гуманітарних катастроф та воєнних дій. Журналісти повинні звертати увагу на гуманітарні аспекти конфлікту та стежити за дотриманням прав людини [2, с. 38].

Військова журналістика має свої етичні принципи, які включають повагу до жертв війни, додержання конфіденційності джерел та уникання маніпуляцій та пропаганди. Військова журналістика відіграє важливу роль у відображенні воєнних подій та їх наслідків. Вона сприяє інформуванню громадськості, розумінню військових конфліктів та впливає на формування думок та світогляду [7, с. 108].

1.2. Аналіз роботи військових кореспондентів

Аналізуючи складну роботу військового кореспондента, зупинимося на деяких яскравих особистостях.

Андрій Цаплієно – відомий військовий кореспондент з України. Він є спеціальним кореспондентом «ТСН ТИЖДЕНЬ», працевлаштований на телеканалі 1+1. З кінця 90-х і дотепер Андрій – військовий кореспондент українського телебачення. Новини про події в багатьох «гарячих точках» планети українці отримували саме від нього. Окрім російсько-української війни,

висвітлював військові події в Іраку, Палестині, Ліберії, Колумбії та Афганістані [12].

На прикладі роботи Андрія Цаплієнка можна виокремити деякі важливі аспекти роботи військового кореспондента:

1. Об'єктивність та суб'єктивність. Він відображає події на передовій з особистого багаторічного досвіду та працює за журналістськими стандартами. Журналіст суб'єктивний у вираженні своїх думок та переживань, що допомагає передати емоційний стан на передовій.

2. Живі репортажі та відеоматеріали. Андрій Цаплієнко активно використовує соціальні мережі та медіаплатформи для поширення своїх репортажів та відеоматеріалів з передової. Журналіст також має свій телеграм-канал із назвою «ЦАПЛІЄНКО_UKRAINE FIGTS». Інформація у телеграм-каналі дозволяє отримати миттєву інформацію про воєнні події та побачити їх з першої руки.

Окрім журналістських матеріалів, Андрій Цаплієнко є автором п'яти книг.

Він займається не лише воєнними сюжетами із передової, а й аналізом бойових дій, обґрунтуванням подій на окупованих територіях та прогнозами наступальних дій ЗСУ. До прикладу, 1+1 у марафоні «Єдині новини» запросили Цаплієнка як військового кореспондента та експерта. З ним говорили і про колаборантів на Херсонщині, у Криму та Донеччині. Андрій розповідав про те, як з'явилися зрадники-колаборанти, як їх викривати та яку вони несуть загрозу для суспільства. Аналізуючи цю тему, Цаплієнко опирався на власний журналістський досвід та те, що бачив раніше при роботі в «полях». Це один із його привілеїв, оскільки є дуже мало журналістів, які можуть одночасно працювати на передовій, під обстрілами та кваліфіковано аналізувати події на достатньо широкий загал. Прийшов на цей ефір Андрій Цаплієнко на милицях, після поранення, яке він отримав на Чернігівщині від обстрілу російських військових. Там Андрій виконував редакторське завдання та займався безпосередньо журналістською діяльністю.

Загалом робота Андрія Цаплієнка відзначається активним висвітленням воєнних подій, глибоким аналізом та високим професіоналізмом як військового журналіста. Він має значний вплив на формування громадської думки та світогляду щодо війни в Україні. Андрій Цаплієнко висвітлює війну під обстрілами, щоденно ризикуючи своїм життям. Воєнкор наголошує: «Журналіст має вміти якісно написати і відзняти сюжет. ...для роботи у воєнний час треба пройти базову медично-тактичну підготовку, щоб розуміти, як діяти у випадку небезпеки для здоров'я чи поранення. Радив би завжди носити з собою аптечку, не знімати її з себе. І працювати у бронежилеті і касці. Прилетіти може будь-де і в будь-який момент» [Цит. за: 13, с. 83].

Мар'ян Кушнір – відомий військовий кореспондент з України. Він є журналістом на «Радіо Свобода» з 2015 року. Мар'ян Кушнір розпочав свою роботу, відвідуючи фронтові лінії і висвітлюючи бойові дії на Луганщині та Донечинні ще тоді. Журналіст також займався репортажами про масові акції, епідемію коронавірусної хвороби та інші надзвичайні події. З самого початку повномасштабного вторгнення Мар'ян працював у небезпечних зонах, документуючи перебіг війни. Вночі 11 березня в Баришівці (Київщина) журналіст отримав контузію під час обстрілу з боку російських військових, але відновився і незабаром повернувся до роботи [13]. Аналізуючи роботу Мар'яна Кушніра, можна виділити такі ключові аспекти:

1. Глибокий аналіз і контекст. Мар'ян Кушнір відзначається своєю здатністю проводити глибокий аналіз воєнних подій та розкривати їх контекст. Він досліджує причини війни та інших надзвичайних ситуацій.

2. Об'єктивність та баланс. Мар'ян Кушнір намагається підходити до своїх матеріалів з об'єктивною позицією та забезпечувати збалансоване висвітлення різних точок зору. У своїх матеріалах Мар'ян дотримується журналістських стандартів.

3. Живі репортажі та інтерв'ю. Мар'ян Кушнір активно здійснює живі репортажі з передової та проводить інтерв'ю з вояками, місцевими жителями та

владою. Це дозволяє йому передати реальність війни та привернути увагу до проблем, з якими зіштовхуються люди на передовій. Мар'ян – один із перших журналістів вирушає працювати у місця надзвичайних подій. Приклад: підриг дамби Каховської ГЕС. Журналіст відразу вирушив на місце події, поспілкувався із постраждалими місцевими людьми та волонтерами, які безпосередньо займаються евакуацією. Також Мар'ян зробив фото та відеорепортаж та пряме включення із місця катастрофи, яку спричинили російські військові.

4. Соціальна активність. Мар'ян Кушнір виступає за права вояків, підтримку учасників бойових дій та їхніх сімей. Він бере активну участь у виявах громадських ініціатив, сприяє залученню гуманітарної допомоги та підтримці постраждалих від війни.

Робота Мар'яна Кушніра відзначається високим професіоналізмом, глибоким аналізом та активною громадською позицією. Він відіграє важливу роль у висвітленні війни в Україні та впливає на формування громадської думки та світогляду.

Том Рікер – відомий військовий кореспондент зі Сполучених Штатів Америки. Том Рікер є відомим журналістом, який спеціалізується на воєнних конфліктах та військових питаннях.

Аналізуючи роботу Тома Рікера, можна виділити наступні аспекти:

1. Глибоке розуміння військових питань. Том Рікер володіє глибокими знаннями в галузі військових справ та стратегії. Він досліджує та аналізує воєнні конфлікти, розкриває їх причини та наслідки, враховуючи політичний та геополітичний контекст.

2. Об'єктивність та баланс. Том Рікер прагне представляти різні точки зору та забезпечувати збалансоване висвітлення подій. Він звертається до джерел з усіх сторін конфлікту, ретельно перевіряє факти та робить усе можливе, щоб забезпечити об'єктивну інформацію.

3. Живі репортажі та інтерв'ю. Том Рікер відомий своїми живими репортажами з гарячої точки, де він присутній безпосередньо під час воєнних

дій. Він проводить інтерв'ю зі свідками, вояками та експертами, що допомагає йому зібрати вичерпну інформацію та передати атмосферу подій.

4. Аналітичні матеріали. Том Рікер надає аналітичні матеріали, де розглядає широкий спектр військових питань. Він досліджує технологічний розвиток, стратегічні плани, вплив військових конфліктів на геополітичну ситуацію та інші аспекти військової сфери.

5. Систематичність та професіоналізм. Том Рікер регулярно публікує матеріали та оновлює свої репортажі, що свідчить про його високий рівень професіоналізму та відповідального підходу до роботи.

Робота Тома Рікера відрізняється високою якістю журналістських матеріалів, глибоким аналізом та об'єктивністю. Він виконує важливу роль у висвітленні воєнних подій та впливає на формування світогляду громадськості щодо військових питань.

Різниця між військовими кореспондентами з США та України може бути помітна через кілька ключових аспектів. Військові конфлікти, які висвітлюються військовими кореспондентами зі США та України, мають різний контекст. Українські військові кореспонденти зазвичай зосереджуються на війні на території України. Найчастіше знімають репортажі зі сходу та півдня України. У США військові кореспонденти можуть висвітлювати воєнні конфлікти, в яких США беруть участь або мають інтереси, як, наприклад, конфлікт в Афганістані або воєнна кампанія проти терористичної організації Ісламська держава.

Військові кореспонденти зі США мають більші ресурси та доступ до різноманітної інформації, включаючи офіційні заяви та пресслужби армії США. Вони можуть мати можливість більш детально вивчати воєнні стратегії, технології та плани [16]. Українські військові кореспонденти можуть залежно від ситуації бути обмежені у доступі до певних даних та матеріалів. Хоча кореспонденти обох країн працюють у жанрі військової журналістики, можуть існувати різні культурні різниці та підходи. Так, в американській журналістиці може бути більший наголос на об'єктивності, балансі та етичних стандартах.

Українські військові кореспонденти можуть використовувати більше емоційного та патріотичного підходу, оскільки вони відображають війну на батьківщині та мають прямий інтерес у підтримці вояків та захисті національних інтересів [12, с. 201].

Різниця є у способах роботи військових кореспондентів зі США та України. Кожен з них відіграє важливу роль у висвітленні воєнних подій та впливає на світогляд громадськості відповідно до своїх особливостей та контексту.

1.3. Історії жінок – військових кореспондентів

Жінки військові кореспонденти відіграють значну роль у військовій журналістиці та впливають на відображення воєнних подій з унікальної перспективи. Вони вносять свої навички, професіоналізм та особистий досвід у цю сферу, що призводить до розширення розуміння воєнних конфліктів та глибшого аналізу. Жінки-кореспондентки додають важливий аспект різноманітності до журналістського покриття. Вони можуть бути представниками різних соціальних, культурних та гендерних груп, що дає можливість відображати ширший спектр поглядів та досвіду.

Участь жінок у військовій журналістиці сприяє підвищенню гендерної рівності у цій сфері. Вона допомагає подолати стереотипи та передбачення, що визначають роль жінок у війні, і розширює уявлення про можливості жінок у воєнних професіях. Жінки-кореспондентки можуть мати особливу чутливість до питань, що стосуються жінок та дітей у воєнних конфліктах. Вони можуть привертати увагу до гендерних аспектів війни, насильства та переконанні необхідності захищати права жінок у воєнних зонах [3, с. 97].

Жінки-кореспондентки проявляють високий рівень професіоналізму у військовій журналістиці. Вони не лише володіють необхідними медійними навичками, але й демонструють мужність, сміливість та витримку, роблячи свою роботу в небезпечних умовах і на воєнних фронтах. Присутність жінок-

кореспонденток у військовій журналістиці може впливати на генеральну думку та світогляд громадськості. Вони можуть допомогти побудувати гуманітарну та соціально-справедливу перспективу на воєнних подіях [6, с. 51].

Відомі жінки – військові кореспондентки, такі як Крістіане Аманпур [13, с. 120–121], Моніка Вілламізар [13, с. 132], Ліндсі Хіллс, Марі Кольвін, Кейт Аді та багато інших. Вони виконують важливу роль у військовій журналістиці та забезпечують багатогранний погляд на воєнні конфлікти. Їхні репортажі та аналізи не лише інформують громадськість, але й стимулюють глибоке розуміння воєнного сценарію та його впливу на людей.

Жінки почали займатися військовою журналістикою впродовж історії, але їхня активна участь у цій сфері стала особливо помітною протягом останніх десятиліть.

Під час Першої світової війни жінки вперше почали брати участь в журналістському покритті воєнних подій. Вони працювали як кореспондентки, фотографи та репортерки, допомагаючи донести інформацію про воєнні дії до громадськості. Участь жінок у військовій журналістиці під час Другої світової війни також була значною. Вони виконували функції репортерок, фотографок, радіожурналісток та навіть операторок кіно. Жінки-журналістки активно висвітлювали воєнні події, працюючи на фронті та вздовж ліній фронту.

У другій половині ХХ століття жінки-журналісти продовжили свою присутність у військовій журналістиці, зосереджуючись на конфліктах та воєнних подіях по всьому світу. Вони відображали воєнні конфлікти, такі як війна у В'єтнамі, конфлікти на Близькому Сході, в Африці та на Балканах [10, с. 66].

У сучасному світі жінки-кореспондентки активно займаються військовою журналістикою. Вони виступають у ролі репортерок, фотожурналісток, ведучих телепередач, блогерок та журналістських коментаторок. Жінки відіграють важливу роль у відображенні воєнних конфліктів та гуманітарних криз, а їхні

голоси сприяють більш об'єктивному та різноманітному розумінню воєнних подій.

Жіноча присутність у військовій журналістиці поступово зростає, демонструючи важливість їхнього внеску у цю сферу та розширюючи роль жінок у воєнних професіях та глобальному розумінні воєнних конфліктів.

2. СПЕЦИФІКАЦІЯ ВИКОНАНОЇ РОБОТИ

2.1. Авторська ідея

У бакалаврській роботі досліджується тема військової журналістики з фокусом на досвіді воєнного кореспондента. В основі лежить інтерв'ю, проведене з професійною військовою кореспонденткою, що має значний досвід роботи під час війни. Ідея інформаційного доробку – не лише проведення інтерв'ю, але й самостійний монтаж, відеозйомка та розшифрування матеріалу. Монтаж здійснювався у професійній телевізійній програмі.

Під час інтерв'ю були виявлені цікаві аспекти роботи кореспондентки, її особисті переживання та взаємодія з оточуючими на війні. Воєнна кореспондентка розповіла про своє перше знайомство з темою війни, виклала зміни у сфері журналістики протягом її кар'єри, а також поділилася своїм ставленням до включення насильства і страшних сцен у свої матеріали. Вона вважає, що такий підхід необхідний для передачі справжньої сутності війни та розуміння її ціни, але при цьому зазначає, що існує певна міра цензури, але це не повинно маскувати реальність війни перед громадськістю.

Крім того, кореспондентка розповіла про важливість спілкування з людьми, які перебувають на війні. Вона рекомендує підходити до них з розумінням і пояснювати важливість того, що вона показує своїми матеріалами. Кореспондентка також зазначає, що незважаючи на обмежений час для розгортання матеріалів, важливо зберігати емпатію та вміти ефективно взаємодіяти з постраждалими людьми.

В інтерв'ю воєнна кореспондентка поділилася своїм особистим підходом до ведення журналістики на війні. Журналістка відзначає, що обов'язковими атрибутами є об'єктивність, точність та глибоке розуміння ситуації на місці подій. Вона висловила свої думки щодо ризиків, пов'язаних з роботою на передовій, і пояснила, що безпека кореспондента та його команди є завжди на першому місці.

На основі інтерв'ю та досліджень літературних джерел ця бакалаврська робота дає унікальний погляд на важливі аспекти воєнної журналістики, включаючи її роль у суспільстві, етичні аспекти, виклики та важливість комунікації з людьми на війні. Дослідження також надає певні поради та рекомендації для молодих журналістів, які бажають працювати у цій складній галузі.

2.2. Інформаційний привід

Нині, коли українські військові вибивають агресора із нашої землі на полі бою, дуже важливо правильно розповідати про все, що відбувається на передовій та в Україні. Росія намагається у своїх ЗМІ дезінформувати населення. Українські ж журналісти повинні доносити достовірну інформацію для своїх співгромадян на закордонних ЗМІ, політиків, людей.

Моє інтерв'ю проведене саме із такою журналісткою, яка працює на нулі.

Інтерв'ю з воєнними журналістами є надзвичайно важливим, оскільки вони мають унікальні знання та досвід, які допомагають нам краще розуміти, що відбувається на війні. Ось кілька ключових причин, чому інтерв'ю з воєнними журналістами є важливим:

1. Першоджерело інформації: воєнні журналісти є свідками подій на місці подій. Їхня присутність дозволяє отримати прямий доступ до достовірної інформації та новин, що відбуваються в реальному часі.
2. Свідчення очевидців: воєнні журналісти можуть розповісти про свої власні спостереження, враження та емоції, що виникають під час роботи на передовій. Їхні особисті історії можуть викликати емпатію та зблизити нас з жахливою реальністю війни.
3. Висвітлення недосяжних місць: інтерв'юювана часто працює у небезпечних та віддалених районах, до яких цивільним людям складно потрапити. Її розповіді дозволяють нам побачити та зрозуміти події, що

відбуваються на окупованих територіях та усередині конфліктів.

4. Усвідомлення вартості миру: розмова з воєнною журналісткою нагадує нам про ціну миру та необхідність попередження конфліктів. Інтерв'ю з воєнною журналісткою допомагає нам отримати детальну та інформовану картину подій у світі, розширює наше розуміння та сприяє збереженню журналістської свободи.

2.3. Цільова аудиторія

Цільова аудиторія цього інтерв'ю:

- журналісти, які цікавляться воєнною журналістикою і хочуть дізнатися про досвід роботи воєнного кореспондента;
- студенти і професіонали в галузі журналістики, які бажають розширити свої знання про воєнну журналістику і зрозуміти, як вона змінюється з часом;
- воєнні кореспонденти, які шукають поради та відгуки від колеги в цій галузі;
- люди, які цікавляться війною та конфліктами і хочуть отримати інсайти про життя та роботу на передовій;
- особи, які виявляють цікавість психологічними аспектами військової журналістики та її впливом на ментальне здоров'я.

Ця аудиторія зацікавлена у досвіді воєнного кореспондента, змінах у воєнній журналістиці, процесі зйомки на передовій, етичних аспектах роботи, ставленні до жінок на війні та впливі такої роботи на ментальне здоров'я.

2.4. Технічна характеристика обсягу

Обсяг тексту складає 2 380 знаків. Відеоінтерв'ю триває 5 хвилин і 31 секунда. Інтерв'ю складається з декількох діалогів між кореспонденткою Анастасією Терещук і воєнною кореспонденткою Анастасією Жук.

У матеріалі порушуються питання, пов'язані з журналістикою війни, змінами у воєнній журналістиці протягом років, взаємодією з військовими, показом критичних моментів війни та підходом до спілкування з людьми на війні, впливом роботи на ментальне здоров'я тощо.

Обсяг інтерв'ю достатньо великий, щоб досить повно розглянути питання, порушені в діалогах.

2.5. Прогнозовані результати втілення інформаційного продукту

Після ознайомлення з інформаційним продуктом читачі більше дізнаються теоретичної інформації про воєнну журналістику, її засади і правила роботи. Окрім цього, читач матиме можливість познайомитись із новими для себе журналістами, дізнатись більше інформації про них та у майбутньому слідкувати за їхньою працею. Також інформаційний продукт дає можливість порівняти роботу воєнних журналістів США та України, що розширить розуміння про роботу журналістів у різних країнах.

За допомогою інформаційного продукту буде можливість залучити більшу аудиторію до роздумів, обговорень та дій, щодо проблем сучасного українського військового журналіста, який працює в Україні фактично під обстрілами.

Тему роботи військових журналістів наразі підіймають не так часто. Тому інформаційний продукт дозволить звернути увагу більшого кола людей до роботи майстрів слова та пера під час війни. Оскільки умови роботи кореспондентів значно змінились продукт дозволить поглибитись у цю тему, а практична частина підкріпить теоретичну розповідями інтерв'ююваної про те, як насправді все відбувається там, на «нулі». Чіткі запитання від журналіста дозволять точно та влучно дізнатись про зміни у роботі, емоційний стан жінок на війні безпосередньо від учасниці зйомок на передовій Анастасії Жук.

Теоретична та практична частини продукту дозволять звернути увагу не лише українських, а й закордонних читачів до праці журналістів на Донеччині, Херсонщині, Чернігівщині, Київщині під обстрілами російських загарбників. Дізнатись про мужність, витримку та професіоналізм наших українських журналістів, які попри травми та контузії продовжують інформувати світ про діяльність росії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про внесення змін до деяких законів України щодо надання додаткових гарантій захисту працівникам засобів масової інформації, які працюють у районах ведення воєнних (бойових) дій та/або на тимчасово окупованих територіях України: Закон України від 08.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2382-20#Text>
2. Варганов Г. І. Система жанрів журналістики: посібник для студентів. Київ : МІЛП, 1997. 245 с
3. Василенко М. К. Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі / М. К. Василенко. Київ : Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка 2006. 128 с.
4. Воєнні конфлікти другої половини ХХ ст.: Зб. наук. ст. / за ред. Кульчицький С. В. Київ : Ін-т історії України НАН України, 2004. 100 с.
5. Горевалов С., Зикун Н. Військові ЗМК в інформаційному просторі України: Завдання й перспективи розвитку. Львівський Вісник. 2013. С. 25
6. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації / Буроменський М., Штурхецький С. Білз Емата та ін. Київ, 2016. 124 с
7. Здоровега В.Й. Теорія і методика журналістської творчості: підручник / В.Й. Здоровега. 3-тє вид. Львів: ПАІС, 2008. 276 с..
8. Кость С. А. Історія української військової преси : навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 340 с.
9. Лавніченко О. В., Годлевський С. О. Сутність збройного конфлікту всередині держави та підходи до його типології. Честь і закон, 2015. № 4. С. 4–14.
10. Лаврик О.В. Основи журналістики: Навчально-методичний посібник для студентів із спеціальності «Журналістика». Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2008. 73 с.
11. Михайлин І.Л. Історія української журналістики: підручник. Харків : ХІФТ,

2000. Кн.1. 279 с.
12. Михайлин І.Л. Основи журналістики: підручник / І.Л. Михайлин; 5-те вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2011. 496 с.
  13. Міжнародна журналістика : конспект лекцій / укладач І. Р. Жиленко. – Суми : Сумський державний університет, 2023. 191 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/91578/1/Zhylenko.pdf>
  14. Офіційна сторінка «1+1» в Instagram URL: <https://www.instagram.com/p/CtJJDVQK32t/?igshid=MmJiY2I4NDBkZg==>
  15. Офіційний сайт «Детектор медіа». URL: <https://detector.media/community/article/199501/2022-05-26-maryan-kushnir-radio-svoboda-bez-zhurnalistiskoi-chuyky-i-vezinnya-nema-chogo-sunutysyana-viynu/>
  16. Каппон Р. Дж. Настанови журналістам Ассошейтед Пресс: Професійний порадник: Пер. з англ. А. Іщенка. Київ : КД «Києво-Могилянська академія», 2005. 158 с.
  17. Сайт книгарні «Є», передпоказ книги «Журналісти на війні». URL: <https://book-ye.com.ua/catalog/zhurnalistyka-reportazhi/zhurnalisty-na-vijni-dokumentalni-doslidzhennya-khronikalnyj-litopys-analotyka/>
  18. Авторський телевізійний продукт: специфіка функціонування / Б.С. Черняков – Суми : Сумський державний університет, 2020. 72 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/81538/1/Cherniakov_mag_rob.pdf;jsessionid=E5276CA8475895AF097882D3E3D27F88

II. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ

Вітаю, Насте. Дякую, що погодилися на інтерв'ю. Власне, знаємо, що Ви працювали журналісткою ще до повномасштабного вторгнення та їздили знімати бойові дії на сході країни. Розкажіть, будь ласка, як змінилась військова журналістика і чи змінилась взагалі?

АНАСТАСІЯ ЖУК, ВОЄННА КОРЕСПОНДЕНТКА

Мене тема війни зацікавила у році 15-ому. Я пам'ятаю 15-ий рік, коли приїхали хлопці з Дебальцевського котла. Їх привезли на жахливому жовтому автобусі, вони були дуже худі, я знімала про це сюжет, там люди плакали, бійці говорили і мене це настільки вразило, що я вирішила, що я хочу показувати щось типу такого, що я хочу працювати там, на війні. Це було мені років 14, напевно. Змінилось лише те, що з'явилась робота справжнього воєнного журналіста, тому що все, що було до 24-го лютого, це такі були. Ну, звичайно, для мене робота до 24-го лютого також була як робота, там із військовими і так далі, але до 24-го лютого це виглядало просто як студентський якийсь прикол, ну тому що обстріли – вони були, але не так часто, щоб під них потрапляла і таким себе воєнним журналістом я не вважала.

Анастасіє, розкажіть, будь ласка, чи є у вас табу в роботі? До прикладу кадри, які Ви не показуєте у своїх матеріалах або, навпаки, спеціально показуєте?

АНАСТАСІЯ ЖУК, ВОЄННА КОРЕСПОНДЕНТКА

Можливо, це трошки цинічно буде звучати, але трупи і кров я завжди подаю в своїх сюжетах. Тому що всі такі моменти війни... вони найкраще передаються через саме кров, смерть, труп. Тому я вважаю, що кров потрібно показувати, тому що це правда, це реальність і це війна. Зрозуміло, що існує цензура, але від війни цензурою не можна сховатись, нам потрібно реальність

сприймати таку, якою вона є і саме тоді ми будемо розуміти, яку ціну ми платимо за те, що ми можемо говорити на тій мові, на якій хочемо.

Анастасіє, оскільки Ви працюєте воєнним журналістом вже не один рік, розкажіть, як правильно спілкуватись із людьми на війні, щоб все-таки зробити матеріал, але й одночасно поводити себе правильно, щоб не образити героя під час запису цього матеріалу?

АНАСТАСІЯ ЖУК, ВОЄННА КОРЕСПОНДЕНТКА

Все залежить від журналіста. Людині потрібно пояснити важливість того, що ми показуємо. Тому що люди вони думають, що їхній біль це лише їхній біль, але біль я думаю всього демократичного світу цього цивілізованого світу і ми виступаємо таким мостиком який показує особисте всім людям.

Коли ми приїжджаємо на такий тип зйомок, коли там є постраждалі, коли там є загиблі, коли в людей немає житла, от вони стоять прямо перед розбитими вікнами у квартирі, в якій вони прожили все життя, працювали на неї 40 років там, наприклад, то да, пам'ятай, що ти журналіст, але пам'ятай також, що ти людина і ці люди вони такі самі, як ти. Зрозуміло, що тобі треба зняти сюжет і якнайшвидше його здати в ефір, тому що вже все постійно горить, вже треба на вчора це здати, але до людини треба підходити із розумінням, з людським ставленням і не задавати прямо таких відразу питань, синхрони, які тобі потрібні, які ти точно візьмеш в сюжет. Тобто це потрібно почати здалеку.

Розкажіть, будь ласка, як взагалі відбуваються зйомки там, на війні і умови роботи під час війни?

АНАСТАСІЯ ЖУК, ВОЄННА КОРЕСПОНДЕНТКА

У мене є оператор і водій, і це все в одній особі. Бувало таке, коли я працювала там для газети якоїсь, то я їхала сама, знімала все на телефон і потім це все монтувала, якщо це на телеканал закордонний потрібно було. Бувало таке, що я ночувала саме на позиціях з військовими, тому що у мене був сюжет – доба

із військовими, щось типу такого. Це було за 300 метрів до російських військовослужбовців. Ми ночували і якраз тоді я отримала свою першу контузію, біля мене за 10 метрів пролетіла міна 82 калібру.

Чи багато є жінок на передовій? Та як ставляться до дівчат на війні, із Вашого особистого досвіду.

АНАСТАСІЯ ЖУК, ВОЄННА КОРЕСПОНДЕНТКА

До мене ніколи не було такого стереотипного мислення. Принаймі я ніколи його не бачила і ніколи не транслювала його в словах. Звичайно що, якщо ти як дівчина приїжджаєш до хлопців і там якісь жарти можуть бути: «ой а ви заміжня?». Завжди, я говорю лише те, що було зі мною, коли ти там приїжджаєш на позиції із військовослужбовцями знімаєш, то в них до тебе якимось таке особливе ставлення, що там: «а каву будете, а сідайте сюди, щоб не простудилися, тобі ще дітей народжувати, бо ти така молода». Це більше як турбота про мене, як про дівчину, яка перебуває у тих умовах, у яких і вони. Є така штука, як фізична сила, от і ну звичайно, що жінки вони в більшості працюють медиками, парамедиками, вони там працюють в штабі, як пресофіцери. Жінок саме на нульовій лінії, прямо на передовій я зустрічаю дуже мало.

Як Ви відчуваєте, чи страждає ваше ментальне здоров'я від роботи, фактично під обстрілами?

АНАСТАСІЯ ЖУК, ВОЄННА КОРЕСПОНДЕНТКА

Я в принципі розумію, що на різкі звуки я реагую трошки так... вздрагую і так далі там, ну це якщо говорити там про вибух, коли ти приїжджаєш із прифронтової або фронтової зони у Київ, у тил. Але ментальне здоров'я, думаю, страждає, як і у всіх людей, тому що в кожного з нас є той, хто загинув на цій війні й іноді саме втрати близьких тобі людей, втрати тих людей, яких ти знімав, з якими ти вже подружився, а ви вже там списувались і так далі – це впливає в більшості на ментальне здоров'я.

Насте, Ви не раз говорила про те, що потрапляли разом із командою під обстріл російських рашистів, відповідно часто працюєте у небезпечних умовах. Чи знають про це Ваші батьки і як це сприймають? Тому що мені здається, скільки б років нам не було, батьки будуть телефонувати і запитувати, чи ти поїла, чи тепло одягнута і чи ти в безпеці.

АНАСТАСІЯ ЖУК, ВОЄННА КОРЕСПОНДЕНТКА

Ой.... Хвилювались більше, мабуть, перший час. Коли ще телефонували, а я була поза мережею, або ж чули на тому кінці слухавки вибухи. Але у мене всі рідні військові, батько, брати. Тому у цьому плані мені може бути трішки простіше, так як вони ставляться з повним розумінням до моєї роботи і знають, що якщо я щось роблю, то мене не відмовиш. Та і плюс, я ж не маленька дитина вже.

Якщо би молоді журналісти запитали у Вас про військову журналістику: як стати воєнкором і потрапити на передові позиції, що б Ви відповіли?

АНАСТАСІЯ ЖУК, ВОЄННА КОРЕСПОНДЕНТКА

Дуже цікаве і важке запитання і, мабуть, я би дуже серйозно задумалась, що відповісти на нього. Тому що розумієш, це не так все легко, як виглядає. Багато хто уявляє таку роботу, як приїхати на передову, пофотографуватись у касці і броніку «PRESS», походити по бліндажах, інколи трошки побігати і все. Але вони спершу мають розуміти, що ти бачитимеш трупи, багато крові, поранених, людей, які просять про допомогу, сльози, розпач, біль, але в той же час витримку, мужність та героїв. Попри все ти повинен працювати у цей час, не просто дивитись і все. А знімати, писати і робити інші свої професійні обов'язки, при цьому тримаючи себе в руках. Я не кажу, що це найважча робота, ні, зовсім ні, але ризики потрібно усвідомлювати і йти на такий крок свідомо. Над тобою будуть літати різні снаряди, а ти повинен знімати. Точно потрібно знати, який матеріал ти хочеш зробити і його цінність. Розуміти, що все може піти не по

плану і мати запасний. Все це дуже важливо сприйняти спершу у своїй голові. Ще важливим моментом є команда з якою ти працюєш. Журналіст повинен бути впевнений у операторі, що той все гарно відзніме, у водієві, що той вчасно і швидко відвезе вас у потрібне місце. А ще це і твоя моральна підтримка на зйомках. Ти не завжди будеш «вивозити» все сама. Ось це, це важливо для мене, наприклад.

Розкажіть, будь ласка, хто для вас є прикладом із військових журналістів і яким своїм матеріалом ви пишаєтеся?

АНАСТАСІЯ ЖУК, ВОЄННА КОРЕСПОНДЕНТКА

Це був сюжет про місто Барвінково Харківської області. До контранаступу на Харківщину ми знімали кацапські трупи і цей сюжет набрав в Ютубі півтора мільйони переглядів – цим я реально пишаюсь, і всім розповідаю.

Військові журналісти, які для мене є прикладом, це Андрій Цаплієнко, з 1+1 він реально дуже крутий, у нього дуже класні матеріали; Єгор Логінов – він зараз працює на Радіо Свобода, здається; Андрій Дубчак – він раніше працював на Радіо Свобода, зараз у нього свій проєкт.

Анастасіє, які Ваші подальші плани? Чи думаєте Ви вже зараз про те, чим будете займатись після перемоги?

Я вже думаю чим хочу займатись далі. Я вже цим займаюсь, тому що розвиватись потрібно навіть якщо в твоїй країні війна, особливо, якщо в твоїй країні війна. Я хочу займатись документалістикою, хочу знімати фільми. І художні і документальні. І я думаю що в скорішому часі це вже будуть не тільки плани і сценарії, але й втілення життя. До перемоги я звісно буду займатись воєнною журналістикою, а після я хочу поїхати в навколосвітню подорож і зробити все те, що я хочу зробити зараз.

Насте, як Ви проводите свій вільний час, коли приїжджаєте із «нуля» повертаєтесь до цивільного життя?

У мене два життя, одне тут, на передовій, а інше там у Києві. Тому що тут у мене є друзі які не поїдуть у Київ зі мною ще дуже довго. Потім як я їду в Київ у мене там є мої друзі, які не приїдуть сюди ні в якому разі, хіба що за тілом на похорон. Це такі жарти, без них не можна. І перше, що я роблю, коли приїжджаю в Київ, то це сплю, зустрічаюсь з друзями, от я ще ходжу до стоматолога, роблю всі справи, які не можу зробити тут. До речі, є один хтось кого я привезла із передової. Це ось кіт, наші хлопці назвали його Бахмут. Збрала його із позицій хлопців, пообіцяла турбуватись, годувати та багато гладити його. У нього контузія, але поруч зі мною він спокійніший. Тому частинка того «нульового» життя є тепер навіть у Києві у квартирі.

Дуже гарний кіт Бахмут! Я дякую вам, Анастасіє, за інтерв'ю і нехай щастить у вашій нелегкій роботі!

ВИСНОВКИ

Метою кваліфікаційної роботи була демонстрація здобутих у процесі навчання практичних навичок, а також теоретичних знань на прикладі створеного інформаційного доробку.

Для реалізації поставленої мети ми теоретично обґрунтували особливості роботи військових журналістів, провели аналіз роботи українських журналістів та порівнювальний аналіз із роботою кореспондентів США, створили специфікацію інформаційного доробку та виявили його особливості.

Створений нами інформаційний продукт у повній мірі демонструє отримані теоретичні знання та практичні навички. Він складається із відео-інтерв'ю із військовою журналісткою Анастасією Жук.

Під час проведення інтерв'ю ми мали можливість краще ознайомитись з реаліями журналістики, пов'язаної з військовими подіями. Ми обговорили важливі аспекти, такі як роль журналіста в розкритті військових тем, етика та обов'язки журналіста у цій сфері, а також вплив військової журналістики на громадську думку та формування світової політики.

Також важливою темою, яку ми обговорили з Анастасією Жук, була психологічна складова роботи військового журналіста. Праця у зонах конфліктів та зустрічі з військовими може бути викликом для ментального здоров'я журналіста. Важливо мати належну підготовку та підтримку для подолання стресу та травматичних ситуацій.

Вважаємо, що інформаційний продукт відповідає нормам та особливостям обраного жанру, а його публікація є доцільною. Написання та аналіз творчого доробку допомогли повністю засвоїти теорію та необхідні практичні навички, без яких неможливою є професійна діяльність журналіста. Завдання до кваліфікаційної роботи виконали, а отже, мети досягли.